SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 220/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. marca 2005 v senáte prerokoval sťažnosť O. U., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. R. B., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 265/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo O. U. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 265/02 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 265/02 konal bez zbytočných prieťahov.

3. O. U. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý O. U. uhradiť trovy právneho zastúpenia 9 340 Sk (slovom deväťtisíctristoštyridsať slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. B., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

O. U., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), v sťažnosti doručenej Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 6. septembra 2004 namieta, že postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 265/02 bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ústavný súd uznesením zo 4. novembra 2004 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd „*vo veci nálezom takto rozhodol:*

1. Základné právo sťažovateľa, právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, zaručené ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 19 C 265/02, porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 265/02 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000,- Sk.

4. Okresný súd Košice I je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 9 340,- Sk (slovom deväťtisíctristoštyridsať slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti nálezu na účet advokáta JUDr. R. B., so sídlom K.“

Zo sťažnosti vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

„Sťažovateľ je účastníkom konania o uloženie povinnosti uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu vedenom na Okresnom súde Košice I, pod sp. zn. 19 C 265/02, ktoré sa začalo podaním žaloby dňa 07. 03. 2002. Sťažovateľ sa v tomto konaní ako žalobca domáha uloženia povinnosti žalovanej uzavrieť so sťažovateľom zmluvu o prevode vlastníctva bytu, ktorý byt sťažovateľ ako nájomca užíva od roku 1984. (...) Súd vyzval sťažovateľa výzvou zo dňa 19. 03. 2002 na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľ súdny poplatok zaplatil dňa 02. 04. 2002. Od tohto dátumu súd nenariadil pojednávanie a ani nevykonal žiadny iný úkon. (...) Pre sťažovateľa sa jedná o mimoriadne dôležité konanie ktorým sa má určiť, či sťažovateľ nadobudne vlastnícke právo k bytu, ktorý sťažovateľ dlhodobo užíva. Konanie trvá od 07. 03. 2002. Sťažovateľ sa domnieva, že k prieťahom v konaní došlo v období od 02. 04. 2002, kedy sťažovateľ zaplatil súdny poplatok, až do dnešného dňa.“

Okresný súd na výzvu ústavného súdu z 5. januára 2005 vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa zo 6. septembra 2004 uviedol, že žaloba sťažovateľa mu bola doručená 7. marca 2002. Okresný súd 14. marca 2002 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a vyexpedoval žalovanej žalobu na vyjadrenie. Sťažovateľ súdny poplatok zaplatil 2. apríla 2002. Dňa 24. apríla 2002 žalovaná predložila vyjadrenie k žalobe, v ktorom navrhla konanie prerušiť do právoplatného skončenia obdobného sporu vedeného na tom istom súde pod inou spisovou značkou. Podaním doručeným 15. januára 2003 sťažovateľ upresnil svoj žalobný návrh.

Dňa 18. februára 2004 sťažovateľ navrhol nariadenie predbežného opatrenia a zároveň požiadal o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením z 24. februára 2004 nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Sťažovateľ na výzvu okresného súdu z 2. marca 2004 na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na nariadenie predbežného opatrenia tento zaplatil 17. marca 2004.

Okresný súd uznesením zo 16. apríla 2004 zamietol návrh sťažovateľa na nariadenie predbežného opatrenia. Uznesenie bolo na odvolanie sťažovateľa z 28. apríla 2004 zrušené Krajským súdom v Košiciach 31. mája 2004 a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Okresný súd uznesením z 3. septembra 2004 opätovne zamietol návrh sťažovateľa na nariadenie predbežného opatrenia, proti ktorému sťažovateľ podal 16. septembra 2004 odvolanie. Krajský súd v Košiciach uznesením z 30. septembra 2004 potvrdil napadnuté rozhodnutie.

Vo veci nebolo nariadené ani jedno pojednávanie.

Ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu vyplývajú tie isté údaje, ktoré uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Sťažovateľ podal 7. marca 2002 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáha vydania rozsudku nahradzujúceho vyhlásenie vôle - uzavretie zmluvy o prevode vlastníctva bytu podľa ustanovení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ sa domáha súdnej ochrany v sporovom konaní, ktoré nie je právne zložité a tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Skutková zložitosť veci sťažovateľa sa nedala posúdiť, pretože okresný súd nevykonal také úkony, ktoré by už poukazovali na skutkovú zložitosť, napríklad na potrebu rozsiahlejšieho dokazovania. Na právnu alebo faktickú zložitosť veci nepoukázal ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že väčšina úkonov okresného súdu sa týkala konania o návrhu na vydanie predbežného opatrenia, a nie konania vo veci samej, a preto ani prípadná právna alebo faktická zložitosť veci nemohla mať na doterajší priebeh konania vplyv.

b) Postup a úkony sťažovateľa v konaní žiadnym spôsobom neprispeli ku vzniku zbytočných prieťahov ani neviedli k spomaleniu postupu okresného súdu.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či došlo v predmetnom konaní k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v spore. Okresný súd okrem jednoduchých úkonov (doručenie žaloby žalovanému na vyjadrenie a výzvy sťažovateľovi

na zaplatenie súdneho poplatku) nevykonal vo veci samej žiadne meritórne úkony. Vo veci nebolo od začatia konania nariadené ani jedno pojednávanie.

Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že „*v konaní došlo k zbytočným prieťahom, keď súd v záujme jednotného postupu vo veciach skutkovo totožných, neprerušil konanie, vo veci nekonal a čakal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR v dovolacom konaní vo veci 16 C 929/99*“.

V takom prípade bolo povinnosťou okresného súdu postupovať podľa § 109 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a prerušiť konanie, proti čomu by sa účastníci konania mohli brániť opravným prostriedkom. Na druhej strane ak by bolo konanie právoplatne prerušené, nemohol by ústavný súd vysloviť záver o zbytočných prieťahoch opierajúc sa o svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej v prerušenom konaní zásadne nemôže dochádzať k zbytočným prieťahom.

Postup okresného súdu vo veci samej (ústavný súd nezohľadnil rozhodovanie o predbežnom opatrení, pretože v tomto spore také rozhodovanie nemohlo zásadným spôsobom riešiť otázku právnej neistoty účastníka konania) je poznačený nečinnosťou ako celok a okresný súd neurobil žiadne rozhodnutie, ktoré by ovplyvnilo tento záver. Vychádzajúc z povahy prejednávanej veci a skutočnosti, že sťažovateľ sa o tento stav konania žiadnym spôsobom nepričinil, ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 265/02 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 19 C 265/02 konal bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 50 000 Sk s poukazom na trvanie a povahu sporu.

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy spôsobenej zbytočnými prieťahmi. Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval preto za potrebné rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Stav konania vo veci sťažovateľovej žaloby je v podstate taký, aký bol na začiatku konania. Sťažovateľ oprávnene trpí pocitom právnej a faktickej neistoty umocňovanej významom sporu, v ktorom sa má rozhodnúť o jednej z existenčných otázok pre sťažovateľa, o kvalite jeho bývania. Pri rozhodovaní o výške finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na tieto okolnosti a považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa uplatnil nárok na náhradu trov iba 9 340 Sk, a preto ústavný súd priznal len uplatnenú sumu (§ 36 ods. 2 a § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s primeraným použitím § 151 ods. 1 OSP).